

ГОЛОВНА → ВАЖЛИВЕ → **АКАДЕМІЯ ЗАНЕПАДУ: ЯК НАН УКРАЇНИ "РОЗБАЗАРИЛА" ЗЕМЛІ, МАЙНО І ЛЮДЕЙ?****Академія занепаду: як НАН України "розбазарила" землі, майно і людей?**

08:50, 03.06.26

Чим сьогодні займається Національна академія наук України? Формально — розвитком науки. Але останні події змушують поставити інше запитання: що відбувається з величезними земельними та майновими ресурсами, якими володіє Академія?

Новіні 2026 року двом посадовцям НАН повідомили про підозру через передачу державних земель під житлову забудову в Києві. За даними БЕБ, держава зазнала збитків на понад 2,3 млн грн. Натомість підприємство НАН отримало 300 тисяч гривень і чотири автомобілі, якими користується керівництво Академії.

Втім, ця історія — не лише про одну забудову і кілька підозр. Вона демонструє значно ширшу проблему: як протягом багатьох років НАН втрачала землі, нерухомість, науковців і контроль над державними активами.

Це стало останньою крапкою?

Підозри посадовцям НАН стали лише приводом уважніше подивитися на те, що відбувається всередині Академії. Після відкриття кримінального провадження щодо забудови земель в Академістечку Верховна Рада створила тимчасову слідчу комісію з розслідування фактів незаконної забудови земель НАН.

Як ми повідомляли раніше, ідеться про територію площею 4,94 га на вул. Степанченка, 5, а також про ділянку площею 1,97 га на бульварі Вернадського, 36-В. За даними слідства, землі, які мали використовуватися для транспортної та промислової інфраструктури, фактично стали майданчиком для житлового будівництва.

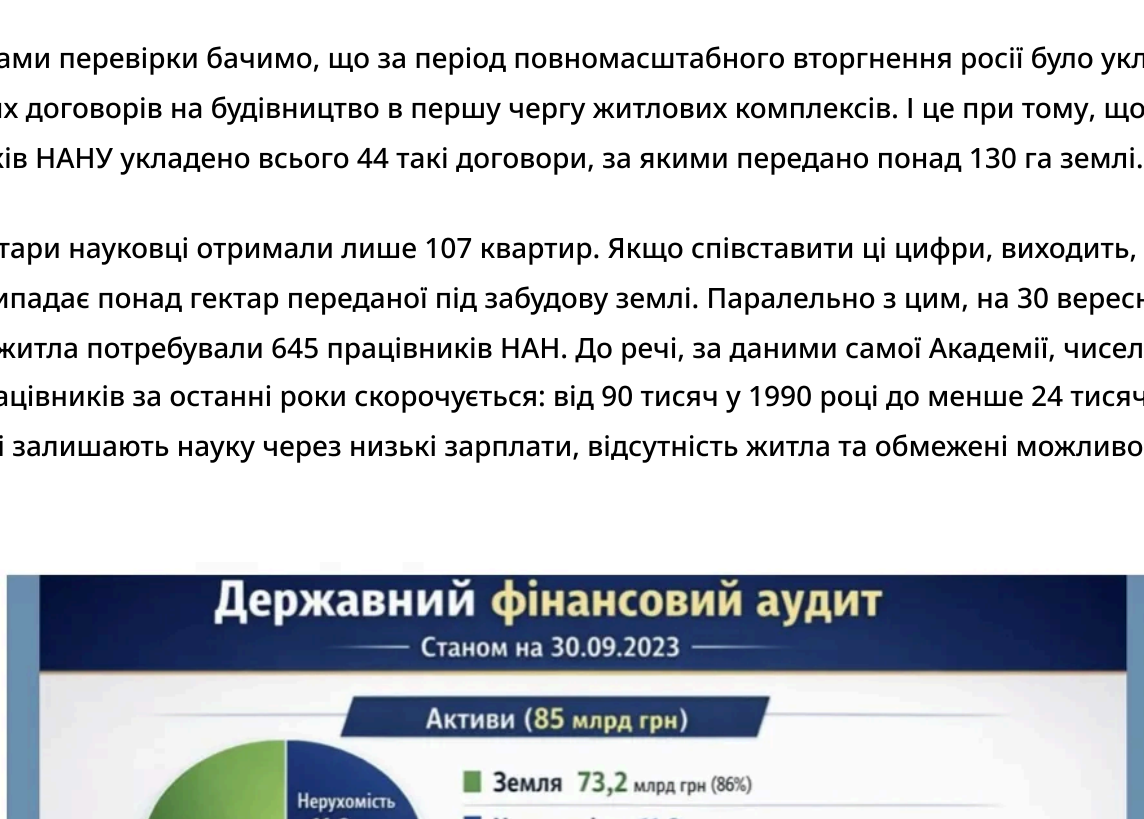
У матеріалах провадження фігурують двоє посадовців Академії, серед яких керуючий справами НАН Борис Ніколенко. Слідство вважає, що погоджені ними рішення дозволили забудовнику розпочати будівництво на землях, які мали інше цільове призначення.

Забудова земель Академії стала системою?

Та поки повернемося до звіту для ТСК ВР, який був сформований в тому числі на основі аудиту Державної аудиторської служби в рамках якого було проаналізовано майновий стан академії в період з 2020 по 2023 роки.

За результатами перевірки бачимо, що за період повномасштабного вторгнення росії було укладено аж 20 інвестиційних договорів на будівництво в першу чергу житлових комплексів. І це при тому, що загалом за понад 20 років НАНУ укладено всього 44 такі договори, за якими передано понад 130 га землі.

І за всі ці гектари науковці отримали лише 107 квартир. Якщо співставити ці цифри, виходить, що на кожну квартиру припадає понад гектар переданої під забудову землі. Паралельно з цим, на 30 вересня 2023 року службового жителя потребували 645 працівників НАН. До речі, за даними самої Академії, чисельність наукових працівників за останні роки скоротилася: від 90 тисяч у 1990 році до менше 24 тисяч у 2026-му. Молоді вчені залишають науку через низькі зарплати, відсутність житла та обмежені можливості для розвитку.

Переважає більшість угод (34 або 77%) — забудова 116,0 га землі у м. Києві. Це складає 8% від загальної кількості землі НАНУ.

Втім, ще цікавіше те, що Академія отримала натомість. Якщо в початкових умовах інвестиційних договорів НАН розраховувала на 10% житлових і нежитлових площ у майбутніх об'єктах, то згодом ця частка нерідко скорочувалася до 1–2%.

Більше того, замість квартир для науковців Академія часто отримувала нежитлові приміщення, потреби в яких фактично не мала. Як встановили аудиторі, частина таких площ у подальшому просто передавалася в оренду, іноді за символічну плату.

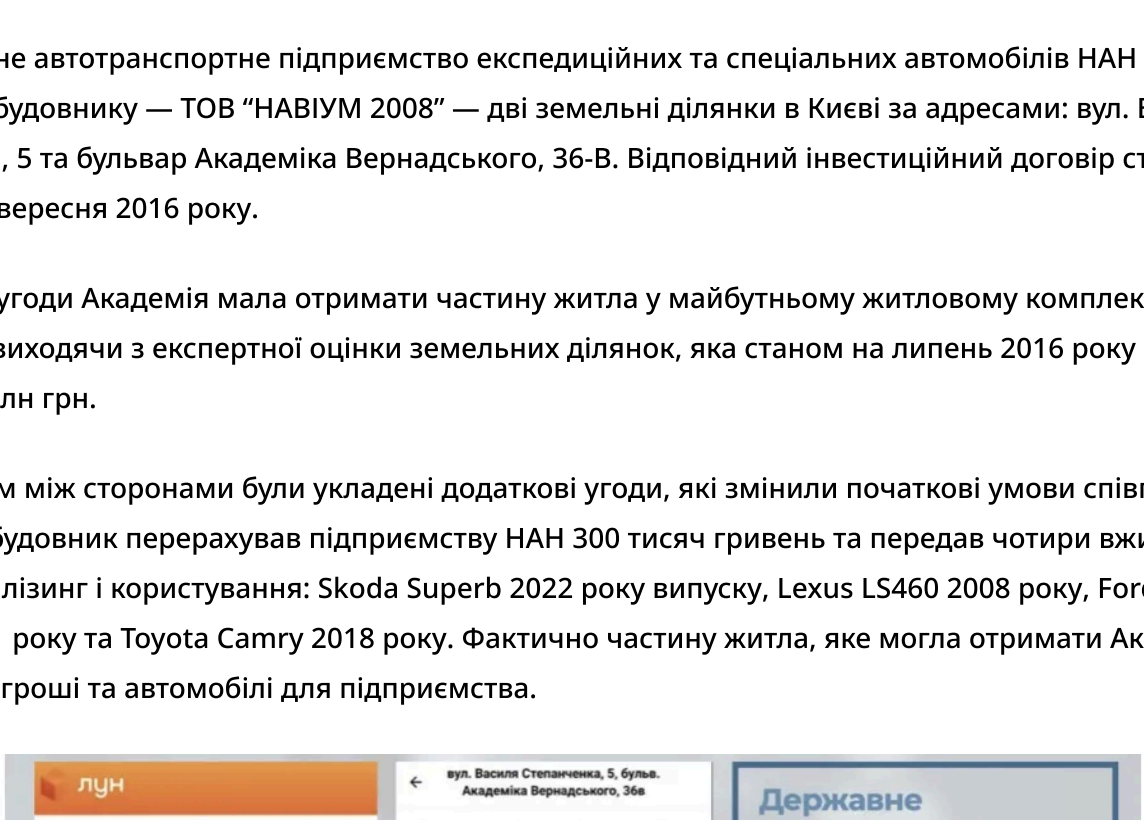
Історія з забудовою на Академістечку почалася ще у 2016-му

Кримінальне провадження №72026001500000004 було відкрито лише 19 березня 2026 року. Проте сама історія передачі земель НАН під забудову почалася значно раніше — у 2016 році.

Тоді Державе автотранспортне підприємство експедиційних та спеціальних автомобілів НАН України передало забудовнику — ТОВ "НАВІУМ 2008" — дві земельні ділянки в Києві за адресами: вул. Василя Степанченка, 5 та бульвар Академіка Вернадського, 36-В. Відповідний інвестиційний договір сторони підписали 9 вересня 2016 року.

За умовами угоди Академія мала отримати частину житла у майбутньому житловому комплексі. Й розмір визначався виходячи з експертної оцінки земельних ділянок, яка станом на липень 2016 року становила понад 36,4 млн грн.

Однак згодом між сторонами були укладені додаткові угоди, які змінили початкові умови співпраці. Зокрема, забудовник переказував підприємству НАН 300 тисяч гривень та передав чотири вживані автомобілі у лізинг і користування: Skoda Superb 2022 року випуску, Lexus LS460 2008 року, Ford Tourneo Connect 2011 року та Toyota Camry 2018 року. Фактично частину житла, яке могла отримати Академія, замінити на гроші та автомобілі для підприємства.

Після завершення лізингових та орендних платежів ці автомобілі мають повертати у власність підприємства НАН. Водночас частка житла, яку мала отримати Академія, була зменшена на 4,668 млн грн.

За даними слідства, сьогодні три з цих автомобілів використовують посадовці Президії НАН України, ще один — керівництво самого автотранспортного підприємства.

На цьому історія не завершилася. На території переданих під забудову ділянок розташовувалися сім будівель, які за погодженням Бюро Президії НАН та регіонального відділення Фонду держмайна були списані з балансу підприємства.

А вже у лютому 2023 року забудовник отримав право на реконструкцію та перепланування наявних нежитлових приміщень на цих земельних ділянках. При цьому передача відбулася за існуючою балансовою вартістю — без проведення незалежної оцінки ринкової вартості майна.

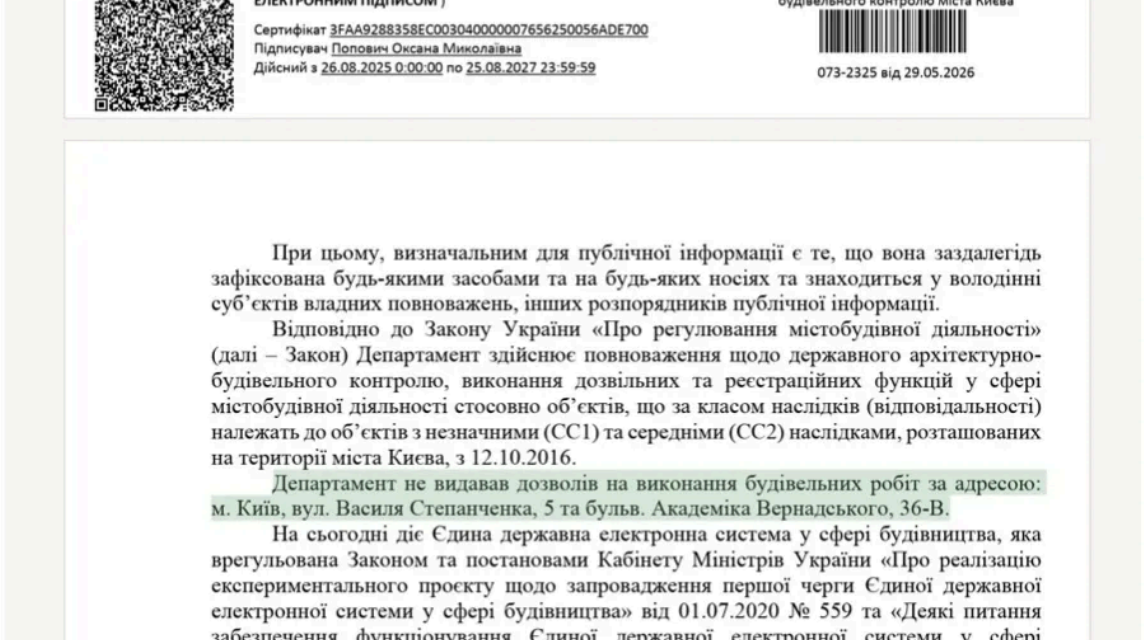
Наразі слідство триває. Прокурор намагався відсторонити керуючого справами НАН України від посади на час розслідування, однак суд відмовив у задоволенні клопотання. У своєму рішенні суд зазначив, що слідство не довело ризиків впливу підозрюваного на свідків чи документи, а також врахував можливі наслідки такого рішення для роботи Академії. Тож фігуранти справи поки залишаються на своїх посадах.

Також наша редакція направила запит до Департаменту з питань державного архітектурно-будівельного контролю міста Києва і відповіді йшлося, що жодних дозволів на будівництво за даними адресами: вул. Василя Степанченка, 5 та бульвар Академіка Вернадського, 36-В, не видавалося.

"Кришталеві джерела": житло, якого так і не дочекалася науковці

Окремої уваги заслуговує історія житлового комплексу "Кришталеві джерела" у столичній Феофанії.

Згідно з інвестиційним договором, укладеним щодо забудови земельних ділянок НАН України на вулиці Метрологічній у Києві загальною площею 31,77 га, Академія мала отримати 10% житла від загальної житлової площі комплексу — орієнтовно близько 200 квартир.

Однак через 16 років після укладення угоди НАН України так і не отримала 152 квартири, на які розраховувала. Натомість Академії передали 5746,7 м² комерційної нерухомості.

При цьому, за даними відкритих джерел ринку нерухомості, перші шість черг житлового комплексу були введені в експлуатацію ще у 2013–2022 роках.

Втім, навіть отримані комерційні приміщення не стали суттєвою підтримкою для науки. Як зазначається в аудиті, їх розподілили між різними установами НАН України, частину передали в оренду. Водночас це не принесло відчутного економічного ефекту та, навпаки, призвело до додаткових витрат на утримання нерухомості.

Але аудиторі звернули увагу ще на одну проблему. Земельна ділянка на вулиці Метрологічній площею 31,77 га досі обліковується на балансі НАН України. Водночас на ній вже розташовані введені в експлуатацію багатоквартирні житлові будинки, адміністративні та соціальні об'єкти, а також торговельні приміщення.

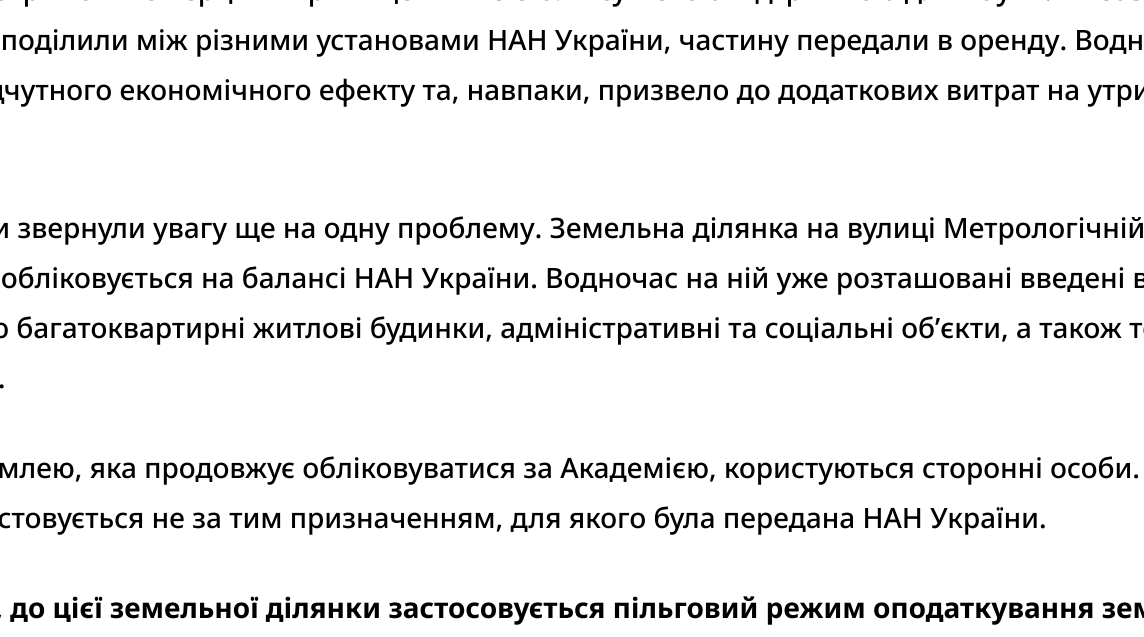
Фактично земелька, яка продовжує обліковуватися за Академією, користується сторонні особи. При цьому вона використовується не за тим призначенням, для якого була передана НАН України.

Як наслідок, до цієї земельної ділянки застосовується пільговий режим оподаткування земельним податком, передбачений для наукових установ, що фінансуються з державного бюджету. За висновком аудиторів, така ситуація може призводити до недоотримання коштів бюджетом. Як працює ця система?

Ключове питання в цій історії — хто саме ухвалював рішення щодо передачі земельних ділянок і майна Академії. Адже всі активи Національної академії наук є державною власністю. Тому їхня оренда, забудова чи будь-яке інше використання мають здійснюватися за чітко визначеними процедурами та з урахуванням інтересів держави.

Варшавському ролю у таких питаннях відіграв Бюро Президії НАН України. Саме цей орган, відповідно до внутрішніх документів Академії, погоджує передачу майна в оренду, його списання, будівництво, реконструкцію та інші операції з державними активами.

І тут виникає доволі цікавий збіг. Голова Президії НАН України Анатолій Загородній не встиг (чи забув?) задекларувати квартиру в житловому столичному ЖК "Кришталеві джерела", забудованому компанією KSM-Group. Так, саме в тому ж підприємстві, де жоден із працівників Академії так і не отримав обіцяного житла. До речі, про елітні квартали метри вартістю близько трьох мільйонів гривень, у яких проживає Загородній, ми вже детально розповідали в одному з наших попередніх матеріалів.

Однак аудиторі звернули увагу на іншу проблему — самі правила, за якими ухвалюються такі рішення, містять суттєві прогалини.

Зокрема, постановою Бюро Президії НАН України "Про будівництво (реконструкцію) житла та інших об'єктів нерухомості в НАН України" не встановлено чітких вимог щодо економічного обґрунтування таких проєктів, захисту майнових інтересів держави, порядку передачі земельних ділянок під забудову та визначення частки держави в реалізації інвестиційних проєктів.

Формально всі установи та підприємства НАН України повинні погоджувати такі договори з Президією Академії. На практиці ж рішення найчастіше ухвалює саме Бюро Президії НАН.

На думку аудиторів, така нерегульованість створює ризики неефективного використання державного майна, занеження інтересів держави та втрати активів, які перебувають у власності України.

Що у підсумку?

Остаточні висновки в цій історії ще мають зробити слідчі та суд. Однак уже зараз очевидно: випадок із землями в Академістечку не виглядає поодиноким.

Державний аудит з'ясував десятки договорів ризиковани, проблеми з оформленням земель і нерухомості, скорочення житлового фонду для науковців та ризики втрати державних активів. На цьому тлі кримінальне провадження щодо передачі земель виглядає не винятком, а наслідком системи, яка формувалася роками.

Наша редакція направила рид запитів, зокрема, до самої Національної академії наук України, Фонду державного майна України, Державної аудиторської служби, Державної податкової служби, Департаменту земельних ресурсів виконавчого органу Київської міської державної адміністрації та до Офісу Генерального прокурора України.

У відночі Міністерство освіти і науки України листом від 07.06.2024 № 11/0179-24 поінформувало Держзаступництво про те, що на виконання доручення Прем'єр-міністра України від 08.05.2024 № 1395/11-24 у межах компетенції та згідно зі співзвучаючими дорученнями опрацьовано зазначений лист.

Повідомляємо, що копію аудиторського звіту від 19.04.2024 з грифом «Для службового користування» (об'єктовий № 000300-19-42-ДСК) листом № 2/1 листом від 22.04.2024 № 000300-19-42-ДСК надіслано до Служби безпеки України.

У відночі Головне управління контролю фінансування забезпечення об'єктів критичної інфраструктури та контролю фінансування територій Департаменту захисту національної державності Служби безпеки України листом від 17.05.2024 № 412-2-6/66 поінформувало Держзаступництво, що копію аудиторського звіту додано до кримінальної справи від 24.05.2023 за № 4202300000000847.

Листом Генерального прокурора листом від 20.05.2024 № 17/21-22848-23 надіслано, що за виконання доручення Прем'єр-міністра України листом від 06.12.2024 № 000300-19-316-ДСК надіслано до Національного антикорупційного бюро України.

Візит з аудиторського звіту від 19.04.2024 з грифом «Для службового користування» (об'єктовий № 000300-19-42-ДСК) щодо діяльності Національного біотехнічного центру М.М. Гринюка Національній академії наук України листом від 10.02.2025 № 000300-19-41-ДСК надіслано до Офісу Генерального прокурора.

Копію аудиторського звіту від 19.04.2024 з грифом «Для службового користування» (об'єктовий № 000300-19-42-ДСК) листом від 19.11.2025 № 000300-19-119-ДСК надіслано до Офісу Генерального прокурора.

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНИ

Болотозарська, 24, Київ-54, 01601, МСП.
 Е-mail: info@nas.gov.ua, nas@nas.gov.ua
 Телефон: [+380 44 234 12 44](tel:+380442341244), [+380 44 234 12 44](tel:+380442341244), [+380 44 234 12 44](tel:+380442341244)
 Для телеграм: [@nas_ukr](https://t.me/nas_ukr), [@nas_ukr](https://t.me/nas_ukr), [@nas_ukr](https://t.me/nas_ukr)

На Вказ № _____ **Громадська організація «СТОПКОР»**
 03150, м. Київ, вул. Преображенська, 6-43/2
stopkor2024@gmail.com

Щоб уникнути поширення неправдивих новин
 перевіряйте новини за адресою stopkor.org

26.05.2026 Національною академією наук України отримано запит на інформацію з громадської організації «СТОПКОР» від 26.05.2026 № 2446. З огляду на те, що запит стосується надання великого обсягу інформації та потребує пошуку інформації серед значної кількості даних, керуючись ч. 4 ст. 20 Закону України «Про доступ до публічної інформації», повідомляємо про продовження строку розгляду запиту до 20 робочих днів.

Перший заступник
 головної ученої секретарки
 Національної академії наук України
 член-кореспондент НАН України

Володимир СМЕЛЬЯНОВ

Наразі ми отримали кілька відповідей, зокрема, найцікавішою виявилася відповідь аудиторів. Останні у своєму відправленні детальної інформації запит про стан справ в Академії та результати виконання державних програм у період з 2020–2023 роки до Національного антикорупційного бюро. Також з відповідей стало відомо про наявність кількох кримінальних справ в яких фігурує Академія наук і, власне, даний запит було/

Читати: Неплатоспроможний депутат із двома десятками комунальних земель, який свідомо не декларує активи та постійно потрапляє в публічні скандали. А ще — фігурант кримінальної справи про заволодіння землі ж комунальними землями. Ось там, у кількох словах, можна опикати діяльність депутата Василья Максимовича Ради Вольдери Емєнєвова.

БІЛЬШЕ НОВИН

У Санкт-Петербурзі повідомляють про пожежу на нафтерміналі після атаки дронів
 09:25, 03.06.26

Футболіста з Ужгорода мобілізували після зустрічі з представниками ТЦК
 08:50, 03.06.26

Конфлікт на похованні військового у Ніжині: у мережі оприлюднили повний відеозапис
 08:10, 03.06.26

Вікенд за 250 тисяч? Поїздка Геруса на Полтавщині після обстрілу Києва викликала дискусію в мережі
 07:30, 03.06.26

Перевірка укріплів в Україні виявила тисячі недоліків: найбільша проблема — недостатність для людей з інвалідністю
 23:00, 02.06.26

Бізнесу встановили делайди для підтвердження права на бронювання працівників
 22:00, 02.06.26

Бізнесу встановили делайди для підтвердження права на бронювання працівників
 22:00, 02.06.26

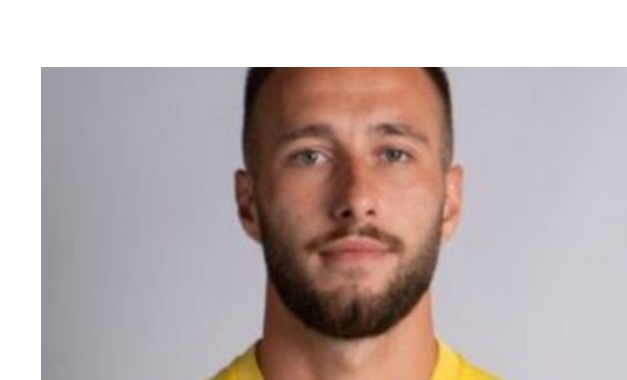
Кого відбудуться демобілізувати: командувач Нацгвардії назвав терміни
 21:00, 02.06.26

PlayCity анулювало ліцензію домокомпаніям через зв'язки з РФ
 20:40, 02.06.26

ПОПУЛЯРНІ НОВИНИ

У Санкт-Петербурзі повідомляють про пожежу на нафтерміналі після атаки дронів
 09:25, 03.06.26

Футболіста з Ужгорода мобілізували після зустрічі з представниками ТЦК
 08:50, 03.06.26

Конфлікт на похованні військового у Ніжині: у мережі оприлюднили повний відеозапис
 08:10, 03.06.26

Вікенд за 250 тисяч? Поїздка Геруса на Полтавщині після обстрілу Києва викликала дискусію в мережі
 07:30, 03.06.26